LAGARDÈRE ACTIVE BROADCAST

# KOHTUJURISTI ETTEPANEK

ANTONIO TIZZANO

esitatud 21. aprillil 2005 [1]

## I. Sissejuhatus

1. 17. veebruari 2004. aasta otsusega esitas Cour de Cassation (Prantsuse kassatsioonikohus) Euroopa Kohtule EÜ artikli 234 alusel kaks eelotsuse küsimust seoses nõukogu 19. novembri 1992. aasta direktiivi 92/100/EMÜ rentimis- ja laenutamisõiguse ja teatavate autoriõigusega kaasnevate õiguste kohta intellektuaalomandi vallas (edaspidi „direktiiv 92/100") [2] ja nõukogu 27. septembri 1993. aasta direktiivi 93/83/EMÜ teatavate satelliitlevile ja kaabli kaudu taasedastamisele kohaldatavaid autoriõigusi ja sellega kaasnevaid õigusi käsitlevate eeskirjade kooskõlastamise kohta (edaspidi „direktiiv 93/83") [3] tõlgendamise kohta.

2. Siseriiklik kohus soovib eelkõige teada, milline liikmesriik on pädev reguleerima fonogrammi esitajatele makstavat tasu juhul, kui selle fonogrammi ülekandmiseks kasutatav signaal saadetakse ühest liikmesriigist satelliidile, mis edastab selle teises liikmesriigis asuvale maapealsele edasisaatjale, mis taasedastab signaali esimese liikmesriigi suunas. Juhul kui kohaldatavad on mitme liikmesriigi õigusaktid, soovib siseriiklik kohus teada ka seda, kas ühenduse õigusest tuleneb võimalus arvata ühes riigis makstavast tasust maha teises liikmesriigis makstud tasu.

## II. Õiguslik raamistik

*Asjaomane ühenduse õigus*

3. Direktiivi 92/100 eesmärk on kehtestada autoriõiguste ning mõningate autoriõigustega kaasnevate õiguste valdkonnas rentimist ja laenutamist käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtne raamistik siseturu nõuetekohase toimimise tagamiseks vajalikul määral.

1 — Algkeel: itaalia.

2 — EÜT L 346, lk 61; ELT eriväljaanne 17/01, lk 120.

3 — EÜT L 248, lk 15; ELT eriväljaanne 17/01, lk 134.

4. Tegemist on siiski vaid minimaalse ühtlustamisega, nagu tuleneb ka selle direktiivi kahekümnendast põhjendusest, mis tunnustab sõnaselgelt liikmesriikide õigust kehtestada autoriõigusega kaasnevate õiguste omanike ulatuslikum kaitse, kui nõutud kõnealuses direktiivis.

5. Selline kaitse on eelkõige direktiivi artikli 8 lõike 2 esemeks, mis sätestab:

„Liikmesriigid näevad ette õiguse, mille eesmärk on tagada, et kasutaja tasub ühekordse õiglase tasu, kui kommertseesmärkidel avaldatud fonogrammi või sellise fonogrammi reproduktsiooni kasutatakse ülekandmiseks kaablita vahendite abil või muul moel üldsusele edastamiseks, ning millega tagatakse, et kõnealune tasu jagatakse asjaomaste esitajate ja fonogrammi tootjate vahel. Esitajate ja fonogrammitootjate vahelise lepingu puudumise korral võivad liikmesriigid sätestada tingimused, mille kohaselt see tasu nende vahel jagatakse".

6. Direktiivi 93/83 eesmärk on omakorda teatavate satelliitlevile ja kaabli kaudu taasedastamisele kohaldatavaid autoriõigusi ja sellega kaasnevaid õigusi käsitlevate eeskirjade kooskõlastamine, et „vältida mitme siseriikliku õigusnormi kumuleeruvat kohaldamist ühe ja sama [satelliidi kaudu edastatava] ringhäälingutoimingu suhtes" (neljateistkümnes põhjendus).

7. Olles just selles põhjenduses märkinud, et „programmi sisaldavate signaalidega seotud tavapäraseid tehnilisi toiminguid ei tohiks käsitada edastusahela katkestustena", määratletakse direktiivis selles kasutatavad mõisted.

8. Eelkõige artikli 1 lõige 1 määratleb „satelliidina" „iga satellii[d]i, mis töötab sagedusalal, mis on telekommunikatsiooni käsitlevate õigusaktidega reserveeritud üldsuse poolt vastuvõetavate signaalide edastamiseks või mis on reserveeritud suletud kakspunktside jaoks. Viimatinimetatud juhul peavad signaalide individuaalse vastuvõtu asjaolud olema siiski võrreldavad esimesel juhul kohaldatavatega".

9. Sama sätte lõige 2 näeb lisaks meid huvitava osas ette, et:

„a) Käesoleva direktiivi kohaldamisel tähendab „üldsusele satelliidi kaudu edasta-

mine" akti, mille käigus üldsusele vastuvõtuks ettenähtud programmi sisaldavad signaalid sisestatakse ringhäälinguorganisatsiooni kontrolli all ja vastutusel katkematusse sideahelasse satelliidi ja satelliidi maajaama vahel.

b) Satelliidi kaudu üldsusele edastamine toimub ainult liikmesriigis, kus ringhäälinguorganisatsiooni kontrolli all ja vastutusel sisestatakse programmi sisaldavad signaalid katkematusse sideahelasse satelliidi ja maajaama vahel".

10. Mis aga puudutab esitajate, fonogrammitootjate ja ringhäälinguorganisatsioonide õigusi, siis sätestab artikli 4 lõige 1, et „[s]atelliidi kaudu üldsusele edastamisel on [need] kaitstud kooskõlas direktiivi [92/100] artiklite 6, 7, 8 ja 10 sätetega".

*Siseriiklik õigus*

11. Asudes uurima Prantsuse õiguskorda, piisab, kui meenutada intellektuaalomandi koodeksi artiklit L. 214-1, mis sätestab, et:

„Kui fonogramm avaldati kommertseesmärkidel, ei või esitaja ja tootja vastustada:

[...]

2° selle ülekandmist ega ka selle ülekande samaaegset ja täielikku levitamist kaabellevivõrgus.

Kommertseesmärkidel avaldatud fonogrammide selline kasutamine annab esitajatele ja tootjatele õiguse saada tasu, sõltumata fonogrammide salvestamise kohast. Tasu maksavad isikud, kes kommertseesmärkidel avaldatud fonogramme kasutavad, käesoleva artikli punktides 1 ja 2 märgitud tingimustel.

Tasu määratakse kindlaks kasutamisest saadud tulu põhjal või selle puudumisel kindlasummalisena [...]" [4].

4 — Mitteametlik tõlge.

## III. Asjaolud ja menetlus

12. Äriühing Europe 1 communication, kelle õigusjärglane on äriühing Lagardère Active Broadcast (edaspidi vastavalt „Europe 1" ja „Lagardère") on Prantsusmaal asutatud ringhäälinguettevõtja. Tema raadiosaateid toodetakse Pariisis ja edastatakse esiteks satelliidile. Signaal saadetakse seejärel tagasi Prantsuse territooriumil asuvatele edasisaatjatele, mis levitavad signaali Prantsusmaal FM-sagedusel.

13. Europe 1 ei kasuta mitte ainult äsja kirjeldatud edastamissüsteemi. Tal on tegelikult ka teisel pool Saksamaa piiri Felsbergis, Saarimaal asuv saatja, mida ta on kasutanud oma tegevuse alustamisest alates sel ajal kehtinud Prantsuse õigusaktides — mille kohaselt vaid avalik-õiguslikel ringhäälinguettevõtjatel oli õigus omada Prantsuse territooriumil taasedastamise antenne — sätestatu ületamiseks.

14. Satelliit edastab signaali ka sellele edasisaatjale, mis saadab selle omakorda pikklainetena Prantsusmaa suunas vastavalt kontsessioonile, mis anti Saksamaal Compagnie européenne de radiodiffusion et de télévision Europe 1 (edaspidi „CERT"), Saksa õiguse alusel asutatud äriühingule, kelle kapitalist kuulub 99,7% Europe 1-le.

15. Täpsustan selles osas, et satelliitsüsteemi rikke korral võib Pariisi stuudiotest pärinev signaal ka praegu jõuda Saksa saatjani maapealse digitaalse ringhäälinguvõrgu abil, mis enne satelliitsüsteemile üleminekut kujutas endast tavapärast edastamisvahendit.

16. Täpsustan ka seda, et ehkki Felsbergi saatja poolt edastatud saated on suunatud üksnes prantsuskeelsele üldsusele, on neid võimalik vastu võtta ka piiratud osal Saksa territooriumist.

17. Prantsusmaal maksis Europe 1 Société pour la perception de la rémunération équitable'ile (edaspidi „SPRE") oma ülekannetes kasutatud fonogrammide esitajatele ja tootjatele makstavat tasu. CERT omalt poolt maksis Saksamaal samade fonogrammide ülekandmise eest iga-aastast kindlasummalist tasu Gesellschaft zur Verwertung von Leistungsschutzrechten'ile (edaspidi „GVL"), mis on Saksa vaste SPRE-le.

18. Samade fonogrammide kasutamise eest mitmekordselt tasu maksmise vältimiseks sätestati Europe 1 ning SPRE vahel sõlmitud kokkuleppes, mida pikendati kuni 31. det-

sembrini 1993, et Europe 1 võib SPRE-le makstavast summast maha arvata CERT-i poolt GVL-ile makstavad summad.

19. Kuigi alates 1. jaanuarist 1994 ei võimaldanud ükski kokkulepe äriühingul Europe 1 sellist mahaarvamist teha, jätkas see äriühing siiski sellist praktikat.

20. Kuna SPRE leidis, et selline mahaarvamine ei ole õigustatud, esitas ta hagi Tribunal de grande instance de Paris'le, kes tema hagi rahuldas.

21. Sellises olukorras ütles CERT üles kokkuleppe, mis nägi ette tasu maksmise GVL-ile, mistõttu viimati nimetatu algatas Saksamaal kohtumenetluse. Pärast seda, kui esimese astme kohus oli teinud otsuse GVL-i kasuks ja Saarländisches Oberlandesgericht (Saarimaa apellatsioonikohus) oli teinud otsuse CERT-i kasuks, esitati küsimus Bundesgerichtshof'ile (Saksa kassatsioonikohus).

22. Kuna nimetatud kohus leidis, et kõnealustele ülekannetele tuli kohaldada Saksa õigust, sest neid edastasid Saksamaal asuvad saatjad, ja et seetõttu tuleb GVL-ile makstavast tasust maha arvata Prantsusmaal makstud summa, siis tegi ta Euroopa Kohtule eelotsuse küsimusi esitamata otsuse direktiivi 93/83 kohaldamatuse kohta ning tühistas teise astme kohtu otsuse, saates kohtuasja tagasi apellatsioonikohtule. Apellatsioonikohus otsustas kohtuasja menetluse peatada, ootamaks ära Euroopa Kohtu otsuse käesolevas kohtuasjas.

23. Prantsusmaal oli vahepeal Europe 1 õigusjärglaseks saanud Lagardère'i algatusel kohtumenetlus edenenud, esiteks Cour d'appel de Paris'le esitatud apellatsioonkaebusega esimese astme kohtu poolt SPRE kasuks tehtud otsuse peale, ning seejärel, kui ka see kaebus jäeti rahuldamata, Cour de cassation'ile esitatud kassatsioonkaebusega. Just nimelt viimane, kellel oli kahtlusi mõningate ühenduse õigusnormide tõlgendamise osas, peatas menetluse ja esitas Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kui ühe liikmesriigi territooriumilt saateid edastav ringhäälinguettevõtja kasutab oma saadete ülekandmiseks ühe osa siseriikliku üldsuse läheduses, ent teise liikmesriigi territooriumil asuvat saatjat, mille kontsessionäär on selle ringhäälinguettevõtja enamusomanduses olev tütarettevõtja, siis kas selle teise liikmesriigi seadust kohaldatakse 19. novembri 1992. aasta direktiivi 92/100/EMÜ artikli 8 lõikes 2 ja 27. septembri 1993. aasta direktiivi 93/83/EMÜ artiklis 4 ette nähtud ühekordse õiglase tasu suhtes, mida tuleb maksta nendes taasedastatud programmides esinevate kommertseesmärgil avaldatud fonogrammide eest?

2. Kas jaatava vastuse korral on esialgsel edastaval äriühingul õigus vähendada tema tütarettevõtja poolt makstud summa võrra tasu, mida ta peab maksma kogu siseriiklikul territooriumil täheldatava vastuvõtu eest?"

24. Sel moel Euroopa Kohtus algatatud kohtumenetluses esitasid märkusi Lagardère ja CERT, SPRE, GVL ning Prantsusmaa ja Saksamaa valitsus ning komisjon.

25. Samad isikud osalesid seejärel 2. märtsi 2005. aasta kohtuistungil.

## IV. Hinnang

*Esimene küsimus*

26. Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas tulenevalt asjaolust, et ühes liikmesriigis toodetud raadiosaateid osa üldsusest vastu võtab signaali abil, mis edastatakse esmalt satelliidile ja seejärel teises liikmesriigis asuvale maapealsele edasisaatjale, mis edastab nimetatud saateid esimese liikmesriigi suunas, peavad teise liikmesriigi õigusaktid reguleerima selle liikmesriigi territooriumilt taasedastatud saadete osas kasutatud fonogrammide esitajatele ja tootjatele makstavat tasu.

27. Nagu märgivad komisjon ja GVL, sõltub vastus sellele küsimusele vaidlusaluse edastamise määratlemisest. Kui edastamist käsitletakse „satelliidi kaudu üldsusele edastami[sena]" direktiivi 93/83 tähenduses, siis peaks kasutatud fonogrammide esitajatele ja tootjatele makstavat tasu reguleerima selle direktiivi artikli 1 lõike 2 punkti b kohaselt ainuüksi selle riigi seadused, kust signaal edastati, seega käesolevas kohtuasjas Prantsuse õigusaktid. Vastasel juhul oleks see edastamine kindlasti väljaspool direktiivi 93/83 kohaldamisala ning sellest johtuvalt ei oleks välistatud saksa õigusaktide kohaldamine Felsbergi saatja poolt edastatud fonogrammide kasutamise eest makstavale tasule.

28. Kuid lähemal vaatamisel selgub, et direktiivi kohaldamatus käesolevale kohtuasjale võib tuleneda ka vastusest ühele teisele küsimusele, mis on esimesega seotud ja teatud mõttes eelneb sellele ning mida pooled on kohtuasja menetluse jooksul isegi arutanud. Kuna direktiiv ei käsitle mitte kõiki satelliidi liike, vaid ainult neid, mis vastavad kindlaksmääratud tingimustele, siis võib

esitada küsimuse, kas kõnealune satelliit kujutab endast tõesti „satelliiti" uuritava direktiivi tähenduses. Kui see nii ei ole, siis on veelgi enam põhjust leida, et direktiiv ei ole käesolevas kohtuasjas kohaldatav.

29. Eelnev märgitud, tuletan selles osas meelde, et direktiivi artikli 1 lõikes 1 käsitletakse „satelliidina" vaid selliseid satelliite, mis töötavad „sagedusalal, mis on telekommunikatsiooni käsitlevate õigusaktidega reserveeritud": i) „üldsuse poolt vastuvõetavate signaalide edastamiseks" või ii) „suletud kakspunktside jaoks. Viimatinimetatud juhul peavad signaalide individuaalse vastuvõtu asjaolud olema siiski võrreldavad esimesel juhul kohaldatavatega".

30. Käesolevas kohtuasjas tuleneb Euroopa Kohtu poolt esitatud konkreetsele küsimusele antud vastustest, et satelliidilt Felsbergis asuvale edasisaatjale edastatud signaal ei ole üldsusele otse vastuvõetav. Seega pole kahtlust, et tegemist pole direktiivi artikli 1 lõikes 1 sätestatud esimese hüpoteesiga.

31. Keerulisem on teha kindlaks, kas tegemist on teise hüpoteesiga, eriti seetõttu, et on selgusetu, mida peetakse silmas „võrreldavate asjaoludega". On selge, et selline mõiste eeldab, et satelliidilt pärinevad saated peavad jõudma üldsuseni; samas jõuavad pooled sellise tingimuse konkreetsel tuvastamisel vastupidistele järeldustele.

32. Prantsusmaa valitsus, Lagardère ja SPRE väidavad, et kõnealusel juhul on tingimus täidetud, kuna tänu satelliidilt saadetud signaali maapealsele taasedastamisele on saated igal juhul üldsuse poolt vastuvõetavad. Saksamaa valitsus ja GVL väljendasid vastupidist arvamust; nende arvates ei ole asjaolud „võrreldavad", kuna saated on üldsuse poolt vastuvõetavad vaid tänu satelliidilt pärinevast signaalist erinevat laadi signaalile; seega ei ole direktiiv kohaldatav. Selle teesiga ühines sisuliselt kohtuistungil ka komisjon, kes selle osas kirjalikult oma arvamust ei avaldanud.

33. Seega peab käesolevas kohtuasjas direktiivi tähenduses „satelliidi" olemasolu analüüs keskenduma tagajärgedele, mis tulenevad asjaolust, et satelliidilt pärinev signaal on üldsuse poolt vastuvõetav vaid siis, kui see taasedastatakse mikrolainetena.

34. Kuid vastus sellele küsimusele on otsustava tähtsusega ka selleks, et kõrvaldada

eespool (punktis 27) viidatud küsitavus seoses käesolevas kohtuasjas vaidluse all oleva edastamise määratlemisega „satelliidi kaudu üldsusele edastami[sena]".

35. Direktiivi artikli 1 lõike 2 punkti a kohaselt määratletakse selline „edastamine" kui „akt, mille käigus üldsusele vastuvõtuks ettenähtud programmi sisaldavad signaalid sisestatakse ringhäälinguorganisatsiooni kontrolli all ja vastutusel *katkematusse sideahelasse* satelliidi ja satelliidi maajaama vahel" [5]. Seda koos direktiivi neljateistkümnendas põhjenduses toodud täpsustusega, et *tavapäraseid tehnilisi toiminguid* ei tohiks käsitada edastusahela katkestustena.

36. Mõlemast küljest jääb käesoleva kohtuasja keskpunkt sisuliselt samaks. Tegelikult tuleb igal juhul tuvastada kas ja millisel määral omab käesoleva kohtuasja tingimustel tähtsust asjaolu, et satelliidilt pärinev signaal on üldsuse poolt vastuvõetav vaid siis, kui see taasedastatakse mikrolainetena.

37. Sellele küsimusele vastamiseks tuleb seega uurida küsimuse kahte aspekti ja seega tuvastada, kas käesolevas kohtuasjas on tegemist edastamisega: i) mis toimub „võrreldavatel asjaoludel" edastamisega, mille puhul satelliit edastab üldsuse poolt vastuvõetavaid signaale, ja ii) mis kujutab endast „satelliidi kaudu üldsusele edastamist", kuna seda iseloomustab „katkematu sideahel".

38. i) Esimest aspekti puudutavas märgin esiteks seda, et vastavalt direktiivi 93/83 kuuendale põhjendusele käsitleb direktiiv kahte eri liiki satelliite: ringhäälingu- ja sidesatelliite. Olles tunnistanud, et ehkki „tänapäeval on üksikisikutel võimalik mõistliku hinnaga vastuvõtt mõlemat liiki satelliitidelt", „eristatakse [liikmesriikides] autoriõiguste kohaldamisel" edastamist üldsusele ühte või teist liiki satelliidi kaudu, [6] avaldatakse direktiivis soovi kehtestada ühised eeskirjad, mida kohaldatakse olenemata sellest, kumba liiki satelliiti kasutatakse [7].

39. Kuid just nimelt sellise eeldusega arvestades tuleb minu arvates uurida punktis 29 mainitud kahte hüpoteesi. Varem edastasid vaid ringhäälingusatelliidid üldsuse poolt vastuvõetavaid signaale, kasutades selleks ette nähtud sagedusalasid. Sidesatelliidid seevastu kasutasid (ja kasutavad siiani) sagedusi, mis ei ole reserveeritud üldsuse poolt vastuvõtmiseks. Siiski muutus seejärel tänu tehnoloogia arengule võimalikuks viimati

5 — Kohtujuristi kursiiv.

6 — Kuues põhjendus.

7 — Kolmeteistkümnes põhjendus.

nimetatud sagedustel endisest tugevamate signaalide edastamine, mistõttu ka mõõduka hinnaga mitteprofessionaalsete paraboolantennide abil on võimalik vastu võtta satelliitidelt sel moel edastatud saateid. Sellest tuleneb, et ehkki kasutatud sagedused ei ole reserveeritud üldsusele edastamiseks, võib üldsus siiski võtta saateid vastu otse satelliitidilt.

40. Ja mulle tundub et need, ja ainult need kujutavad endast just nimelt „võrreldavaid asjaolusid", millele viitab direktiivi artikli 1 lõike 1 viimane lause. Seevastu meid huvitavas kohtuasjas ei toimu satelliitidilt edastamine sellistel asjaoludel, mis võimaldaksid — ja seda olenemata kasutatavatest sagedustest — üksikisikutel võtta vastu satelliitidilt saadetud signaali; vastupidi, selleks, et signaal jõuaks üldsuseni, on igal juhul vajalik selle taasedastamine mikrolainetena.

41. Seetõttu järeldan sarnaselt Saksamaa valitsuse, komisjoni ja GVL-ga, et käesolevas kohtuasjas ei ole asjaolud „võrdväärsed" ja seega ei ole võimalik ka rääkida „satelliidist" direktiivi tähenduses.

42. ii) Sarnaselt — tulles tagasi teise mainitud aspekti juurde — leian koos Saksamaa valitsuse, komisjoni ja GVL-ga, et käesolevas kohtuasjas ei ole tegemist ka „satelliidi kaudu üldsusele edastamisega", kuna vastupidiselt direktiivis nõutule ei ole sideahel tegelikult katkematu.

43. Äsja kirjeldatud olukorras ei võta üldsus signaali satelliidilt vastu otse paraboolantenni abil; vastupidi, üldsus võtab selle signaali vastu hoopis tavalise antenni abil selle Prantsusmaal ja Saksamaal asuvate edasisaatjate poolt muundatud ja vastavalt kas FM sagedustel või pikklainetena taasedastatud kujul.

44. Nagu GVL kohtuistungil rõhutas, seisneb satelliidi roll käesolevas kohtuasjas lisaks sellele vaid sellise varem kasutatud maapealse digitaalse ringhäälinguvõrgu asendamises, mis Europe 1 tegevuse algusest alates edastas signaale Pariisi stuudiotest Felsbergi saatjale ning mida häirete korral satelliidi töös muuseas endiselt kasutatakse (vt eespool punktid 13–15). Satelliitsüsteemile üleminekul toimunud uuenduse mõju piirdub seega üksnes edasisaatja toiteviisiga, ilma et see tooks kaasa ühtegi erisust üldsuse vaatepunktist, kes võtab vastu Felsbergist pärinevat signaali. Kuna Felsbergis asuv

edasisaatja edastab signaale endiselt pikklainetena — nagu see toimus juba varasemal ajal, mil signaal jõudis edasisaatjani kaabli, mitte satelliidi kaudu —, siis ei ole kuulajaskond pidanud kuidagi muutma vahendeid, mida nad on alati Europe 1 saadete vastuvõtmiseks kasutanud.

45. Direktiiviga 93/83 kehtestati erikord „satelliidi kaudu üldsusele edastamise" osas just nimelt selleks, et arvestada, nagu see tuleneb direktiivi kuuendast põhjendusest, sellega, et *„tänapäeval* on üksikisikutel võimalik [satelliidi signaali] mõistliku hinnaga vastuvõtt" [8]. Teen sellest sarnaselt GVL-ga järelduse, et sellist liiki edastamise osas kehtestatud eeskirjad puudutavad uusi, tänu tehnoloogia arengule kasutusele võetud üldsuse poolt signaali vastuvõtmise viise ja mitte neid, mida on juba pikemat aega kasutatud, näiteks mikrolained.

46. Samuti ei ole minu arvates võimalik vältida takistust, mida kujutab endast sideahela katkestatus, tõlgendades — nagu seda teevad Prantsusmaa valitsus, Lagardère ja SPRE — laialt mõistet „tavapärased tehnilised toimingud".

47. Eelkõige Prantsusmaa valitsus väitis kohtuistungil, et asjaolu, et tegemist on signaali taasedastamisega mikrolainetena, ei välista võimalust käsitleda seda „katkematu sideahelana"; seda seepärast, et direktiivi kohaldamisala hõlmab ka satelliite, mis ei edasta üldsuse poolt otse vastuvõetavaid signaale. Selle valitsuse arvates muudaks seega selle eitamine, et satelliidi ja üldsuse vahelise maapealse edasisaatja kasutamise puhul on tegemist „tavapärase tehnilise toiminguga", ja selle alusel järelduse tegemine, et käesolevas kohtuasjas ei ole tegemist satelliidi kaudu üldsusele edastamisega, sisutühjaks direktiivi 93/83 artikli 1 lõike 1 selle osa, mis määratleb satelliidina ka need satelliidid, mis vaatamata sellele, et nad ei tööta sagedusaladel, mis on reserveeritud üldsusele edastamiseks, edastavad signaale, mille vastuvõtmine üksikisikute poolt toimub „võrdväärsetel asjaoludel" nendega, mis esinevad siis, kui kasutatakse üldsusele edastamiseks reserveeritud sagedusalasid.

48. Kuid mulle tundub, et sellise vastuväitega lastakse (mõiste „katkematu sideahela" alusel) aknast sisse see, mis saadeti (mõiste „võrdväärsetel asjaoludel" alusel) välja uksest. Igal juhul pean sellele vastama, et juhul kui nõustuda — nagu leian mina ja nagu seda soovitab ka komisjon — mõiste „tavapärased tehnilised toimingud" sellise tõlgendusega, mis hõlmab vaid selliseid signaali tehnilisi muudatusi, mis ei muuda asjaolu, et signaali edastatakse satelliidi kaudu, [9] siis ei muutu direktiiv sellest tule-

8 — Kohtujuristi kursiiv.

9 — Sellega on tegemist näiteks toimingute korral, mis võimaldavad edastada signaali stuudiotest satelliidile (näiteks stuudioid satelliidile edastamise jaamaga ühendava kaabli kasutamise puhul) ja üldsusel võtta signaal vastu selle maale tagasisaatmise hetkel (näiteks ühendus paraboolantenniga või elukoha kaabliga varustamine).

nevalt tegelikult sisutühjaks. Vastupidi, mulle tundub, et mõistete „satelliit" ja „satelliidi kaudu üldsusele edastamine" selline tõlgendus oleks koherentsem.

49. Nagu ma eespool märkisin, ei võimalda asjaolu, et kuulajaskond ei saa satelliidi signaali otse vastu võtta, väita, et selle signaali vastuvõtt üksikisikute poolt toimub „samaväärsetel asjaoludel" üldsuse poolt otse vastuvõetavate signaalide vastuvõtuga; seetõttu ei ole käesolevas kohtuasjas tegemist „satelliidiga" direktiivi tähenduses (vt eespool punktid 39–41).

50. Samuti ei saa vältimatut muundamist mikrolaineteks, mis on vajalik satelliidi signaali üldsuse poolt vastuvõetavaks muutmiseks, määratleda „tavapärase tehnilise toiminguna"; sellest tulenevalt ei ole käesolevas kohtuasjas tegemist „katkematu sideahelaga" ega seega ka satelliidi kaudu üldsusele edastamisega.

51. Mulle tundub seega, et võin teha eelneva alusel järelduse, et selline edastamine, nagu kõne all käesolevas kohtuasjas, ei ole hõlmatud mõistega „satelliidi kaudu üldsusele edastamine" direktiivi 93/83 tähenduses.

52. Nagu ma olen korduvalt märkinud, on vaid sellist liiki edastamise korral kasutatud fonogrammide esitajatele ja tootjatele makstava tasu korra kehtestamine direktiivi kohaselt reserveeritud ainuüksi selle riigi seadustele, kust signaal saadeti. Sellest tulenevalt ei saa käesolevas kohtuasjas seda reeglit kohaldada.

53. Lõpetuseks lisan, et sellist järeldust toetab minu arvates ka direktiivi 93/83 süstemaatiline tõlgendamine.

54. Tegelikult ei kehtesta direktiiv osas, mis on pühendatud teistest liikmesriikidest pärinevate ja algselt satelliidi kaudu edastatud saadete kaabellevi kaudu üldsusele taasedastamisele, kohustust kohaldada ainuüksi selle riigi seadusi, kust signaal saadeti — ja seda vastupidiselt „satelliidi kaudu üldsusele edastamise" puhul ette nähtust. Vastupidi, artikli 8 lõike 1 kohaselt tagavad liikmesriigid, kus selline taasedastamine aset leiab, et „peetakse kinni kohaldatavast autoriõigusest ja sellega kaasnevatest õigustest", kohaldades loomulikult enda asjaomaseid õigusnorme ja mitte selle riigi õigusnorme, kust signaal (satelliidi kaudu) esmakordselt edastati.

55. Kui ainuüksi selle riigi seaduse kohaldamise reegel, kust satelliidi signaal edasta-

takse, on välistatud juhul, kui üldsus võtab saateid vastu nende kaabellevis taasedastamise vahendusel, siis ei ole põhjust — nagu märgib komisjon — välistada seda, et sama lahendus kehtib ka siis, kui taasedastamine toimub nagu käesolevas kohtuasjas mitte kaabellevi kaudu, vaid mikrolainetena.

56. Eelneva alusel teen seega ettepaneku vastata Cour de cassation'i esimesele küsimusele nii, et juhul, kui üks osa üldsusest võtab teises liikmesriigis toodetud raadiosaateid vastu signaali vahendusel, mis edastatakse esiteks satelliidile ja seejärel satelliidilt teises liikmesriigis asuvale maapealsele saatjale, mis edastab nimetatud saateid omakorda pikklainetena esimese riigi suunas, ei ole tegemist „satelliidi kaudu üldsusele edastamisega" direktiivi 93/83 tähenduses, mistõttu ühenduse õigusega ei ole vastuolus see, kui liikmesriigist, kus asub maapealne saatja, edastatud fonogrammide eest direktiivis 92/100 kasutatud fonogrammide esitajatele ja tootjatele ette nähtud ühekordne õiglane tasu määratakse kindlaks selle liikmesriigi seaduste alusel.

*Teine küsimus*

57. Kui esimese küsimuse vastus on jaatav, esitab eelotsusetaotluse esitanud kohus teise küsimuse. Ta soovib eelkõige teada, kas äriühing, kes edastab ühest riigist algsignaali, võib arvata maha tasust, mida ta peab maksma kogu siseriiklikul territooriumil täheldatava vastuvõtu eest, summa, mida tema tütarettevõtja on maksnud liikmesriigis, kus asub maapealne saatja, mis vaatamata sellele, et see edastab signaali peamiselt esimese liikmesriigi suunas, võimaldab signaali vastu võtta ka teise liikmesriigi nendes osades, mis piirnevad saatjaga.

58. Saksamaa valitsuse arvates ei ole olemas ühenduse õigusnorme, mille tõlgendamine aitaks vastata kõnealusele küsimusele. Samal arvamusel on GVL, kes väidab, et kui direktiiv 93/83 ei ole käesolevale kohtuasjale kohaldatav, siis ei saa seda olla ka direktiiv 92/100.

59. Prantsusmaa valitsus ja SPRE leiavad seevastu, et nad ei pea sellele küsimusele vastama, kuna nad vastasid esimesele küsimusele, et Saksamaal ei saa nõuda mingisuguse tasu maksmist. SPRE märgib teise võimalusena siiski, et direktiividest 93/83 ja 92/100 ei saa tuletada ühtegi mahaarvamise süsteemi; igal juhul ja viimase võimalusena väidab SPRE, et Saksamaal peaks olema võimalik arvata maha Prantsusmaal makstud summad.

60. Lõpetuseks, mis puudutab komisjoni ja Lagardère'i, siis leiavad nad, et kahekordne maksmine ei oleks kooskõlas direktiivi

92/100 artikli 8 lõikega 2, mis näeb ette, et isik, kes kasutab fonogrammi üldsusele edastamiseks, peab maksma selle fonogrammi esitajatele ja tootjatele „ühekordset õiglast" tasu. Lagardère'i arvates tuleneb sellest, et Prantsusmaal peaks olema võimalik arvata maha Saksamaal makstud summad. Vastupidine on komisjoni järeldus, kes leiab, et hoopis Saksamaal tuleb maha arvata Prantsusmaal makstud summad. Komisjoni arvates peaks sellist lahendust kohaldama siiski vaid teise võimalusena; tema arvates peaks Euroopa Kohus valdkonna põhjalikuma ühtlustamise puudumisel tegelikult piirduma selle tuvastamisega, et ühekordse õiglase tasuna nõutavate summade kogusumma ei tohi ületada teatud taset, mis võimaldab fonogramme üle kanda mõistlikel tingimustel ning mis arvestab tegeliku ja võimaliku kuulajaskonna suurusega, ilma et ta kehtestaks otseselt mahaarvamise süsteemi.

61. Omalt poolt tuletan esiteks meelde, et vaatamata sellele, et sellega ühtlustati liikmesriikides kehtivate erinevate kordade teatud aspekte, ei muudetud direktiiviga 92/100 olulist rolli, mida territoriaalsuse põhimõte — mida tunnustavad muuseas ka kõnealuses valdkonnas kehtivad rahvusvahelised õigusaktid — mängib autoriõiguste ja sellega kaasnevate õiguste valdkonnas. [10]

10 — Vt Bernis 9. septembril 1886. aastal allkirjastatud kirjanduse ja kunstiteoste kaitse konventsiooni (viimati muudetud 24. juuli 1971. aasta Pariisi aktiga) artikkel 11a, mis sätestab, et „[konventsiooniga asutatud l]iitu kuuluvate riikide õigusaktid määravad kindlaks tingimused, mille kohaselt teostatakse [kõnealuseid] õigusi, kusjuures need tingimused kehtivad vaid riikides, kus nad on ette nähtud".

62. Ühenduse õigus lubab seega asjaomase kahe liikmesriigi pädevatel asutustel nõuda kummalgi oma siseriikliku õiguse alusel nende territooriumilt üldsusele edastatud fonogrammide esitajatele või tootjatele makstava tasu maksmist.

63. Kuid nagu me pisut eespool nägime, näeb direktiivi artikli 8 lõige 2 ette, et esitajatele tuleb maksta „ühekordset õiglast" tasu. Sellest võib järeldada, nagu seda teevad komisjon ja Lagadère, et kui mõlemad liikmesriigid nõuavad oma siseriikliku õiguse alusel esitajatele makstava tasu maksmist, siis peavad nimetatud siseriiklikud asutused arvesse võtma tasu osas kehtestatud viidatud tingimusi.

64. Sellisel juhul tuleb kontrollida, kas ja mil määral saavad sellised tingimused mängida rolli ka meid huvitava kohtuasja puhul, tuletades nende analüüsist kasulikke viiteid selleks, et lahendada käesolevale kohtuasjale sarnane kohtuasi, kus määratletav tasu tehakse kindlaks fonogrammide alusel, mis kuuluvad, nii-öelda mitme siseriikliku asutuse pädevusse.

65. Mulle tundub, et artikli 8 lõige 2 määratleb tasu kui sellise ja üldises tähenduses

ning mitte seotuna ühe ainsa liikmesriigiga. Seetõttu usun, et kõnealuseid tingimusi võib võtta arvesse ka tasu määratlemisel siin uuritavas hüpoteesis.

66. Seetõttu asun neid selles osas analüüsima, täpsustades muuseas kohe seda, et tegelikult puudutab vaidlus vaid „õiglase" tasu tingimust. Minu arvates on tegelikult ilmne, et ühekordsuse tingimusest ei saa tuleneda käesoleva kohtuasja lahendamiseks kasulikke viiteid, kuna see tähendab lihtsalt seda, et fonogrammi kasutaja poolt makstav tasu peab arvestama üldiselt eri kõnealuste poolte (esitajad ja tootjad) õigustega, ilma et sealjuures oleks kas või kaudselt mõista antud, et tasu maksmine peab toimuma ühes ainsas liikmesriigis. Tingimuse selline tõlgendus on tegelikult ainus, mis on kooskõlas uuritava sätte mõttega, mis näeb ette, et „kõnealune tasu jagatakse asjaomaste esitajate ja fonogrammi tootjate vahel. [Nende isikute] vahelise lepingu puudumise korral võivad liikmesriigid sätestada tingimused, mille kohaselt see tasu nende vahel jagatakse".

67. Eelnev märgitud, uurime seda, kas hoopis õiglase tasu tingimuse analüüsi abil on võimalik anda vastus uuritavale küsimusele.

68. Selles osas tuletan esiteks meelde, nagu märkisin kohtuasjas SENA [11] esitatud ettepanekus, mida Euroopa Kohus vastava otsusega kinnitas, et „õiglase tasu" näol on tegemist ühenduse mõistega, kuna seda kasutatakse direktiivis ilma, et seejuures oleks selle tõlgendamiseks viidatud kas otseselt või kaudselt liikmesriikide õigusele. Sellistel juhtudel tuleb seda ühenduses „iseseisvalt ja ühetaoliselt tõlgendada, võttes arvesse sätte konteksti ja kõnealuse õigusakti eesmärki" [12].

69. Kõnealuse mõiste osas puudub direktiivis siiski mitte üksnes täpne määratlus, vaid ka otsesed ja kaudsed viited selle kohta. Seega tuleb teha järeldus, et direktiiviga on soovitud jätta siseriiklikele õiguskordadele lai tegutsemisruum, olles eeldatavasti veendumusel, et kõnealuse valdkonna põhjalikum ühtlustamine ei ole vajalik ega asjakohane [13]. Seega on liikmesriigid ja siseriiklikud kohtud

11 — 26. septembri 2002. aasta ettepanek kohtuasjas C-245/00, mille kohta tehti otsus 6. veebruaril 2003 (EKL 2003, lk I-1251).

12 — Vt eespool viidatud kohtuotsus SENA, punkt 23, ja minu selles kohtuasjas esitatud ettepanek, punkt 32.

13 — Eespool viidatud ettepanek kohtuasjas SENA, punktid 34 ja 37.

pädevad määratlema kriteeriumid, mis on kõige asjakohasemad sellise ühenduse mõiste järgimise tagamiseks.

70. Neile selles osas jäetud vabadus ei ole siiski piiramatu, vaid seda tuleb alati teostada ühenduse mõiste kohaldamise raames ja seega ühenduse institutsioonide, eelkõige Euroopa Kohtu järelevalve all, arvestades direktiivist tulenevate tingimuste ja piiridega ning üldisemalt üldpõhimõtete ja asutamislepingu süsteemiga [14].

71. Seda eelkõige seetõttu, nagu Euroopa Kohus kohtuasjas SENA täpsustas, et „kõnealuse tasu, mis on vastutasu kaubandusliku fonogrammi kasutamise [...] eest, õiglast iseloomu tuleb analüüsida, lähtuvalt selle kasutamise kaubanduslikust väärtusest" [15]. Lisaks sellele peavad liikmesriikide poolt direktiivi kohaldamiseks valitud meetmed olema sellised, „mis võimaldaks saavutada piisava tasakaalu ühest küljest esitajate ja tootjate huvi vahel saada konkreetse fonogrammi ülekandmise eest tasu ja teisest küljest kolmandate isikute huvi vahel seda fonogrammi *mõistlikel tingimustel* üle kanda" [16].

14 — Eespool viidatud ettepanek, punktid 38 ja 40, ning eespool viidatud kohtuotsus SENA, punkt 38.

15 — Eespool viidatud kohtuotsus SENA, punkt 37.

16 — Eespool viidatud kohtuotsus SENA, punkt 46 (kohtujuristi kursiiv).

72. Kuid mulle tundub, et käesoleva kohtuasja asjaoludel, kus on kohaldatavad kahe liikmesriigi seadused, ilma et ühenduse õigus näeks kahekordse maksustamise vältimiseks ette nende õigusaktide kooskõlastamise viise, peab tasu „õiglus" olema tagatud ka sellest vaatepunktist ja seega tehes nii, et ettevõtja ei maksa ühe fonogrammi ülekandmise eest kokku suuremat tasu, kui on selle fonogrammi kasutamise kaubanduslik väärtus. Nagu märgib komisjon, ei toimuks ülekandmine vastasel juhul „mõistlikel tingimustel".

73. Kui seega on õige, et asjaomased liikmesriigid on pädevad määratlema siin käsitletavatele asjaoludele kohaldatavad õigusaktid, siis on aga samuti õige see, et nad peavad igal juhul tagama, et „õiglase" tasuna makstu kogusumma arvestab nõuetekohaselt fonogrammi vastavatel territooriumidel kasutamise tegeliku kaubandusliku väärtusega ja meid huvitava osas eelkõige nendel territooriumidel asuva tegeliku ja võimaliku kuulajaskonna suurusega.

74. Sellise kriteeriumi kohaldamine võib viia seega ka selleni, et sobival juhul võib iga liikmesriik nõuda vaid tema territooriumil fonogrammi ülekandmise eest makstavaid summasid. Sellele vaatamata leian, et kui

direktiiviga ei kehtestata tasu jaotamise mehhanisme, siis ei saa nimetatud tagajärge pidada automaatseks, kuid selle võib tuletada eespool viidatud põhimõtte hindamisest.

75. Eelnevast tulenevalt teen seega ettepaneku vastata teisele eelotsuse küsimusele nii, et kui teatud fonogrammi ülekandmisele kohaldatakse kahe liikmesriigi asjakohaseid õigusakte, siis on fonogrammi esitajatele ja tootjatele makstav tasu direktiivi 92/100 artikli 8 lõike 2 tähenduses „õiglane" siis, kui selle kogusumma arvestab nõuetekohaselt fonogrammi asjaomastes liikmesriikides kasutamise tegeliku kaubandusliku väärtusega ja eelkõige nendes liikmesriikides asuva tegeliku ja võimaliku kuulajaskonna suurusega.

## V. Ettepanek

76. Esitatud põhjendustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Prantsuse Cour de cassation'i esitatud küsimustele järgmiselt:

1. Kuna juhul, kui üks osa üldsusest võtab teises liikmesriigis toodetud raadiosaateid vastu signaali vahendusel, mis edastatakse esiteks satelliidile ja seejärel

satelliidilt teises liikmesriigis asuvale maapealsele saatjale, mis edastab nimetatud saateid omakorda pikklainetena esimese riigi suunas, ei ole tegemist „satelliidi kaudu üldsusele edastamisega" nõukogu 27. septembri 1993. aasta direktiivi 93/83/EMÜ teatavate satelliitlevile ja kaabli kaudu taasedastamisele kohaldatavaid autoriõigusi ja sellega kaasnevaid õigusi käsitlevate eeskirjade kooskõlastamise kohta tähenduses, mistõttu ühenduse õigusega ei ole vastuolus see, kui liikmesriigist, kus asub maapealne saatja, edastatud fonogrammide eest nõukogu 19. novembri 1992. aasta direktiivis 92/100/EMÜ rentimis- ja laenutamisõiguse ja teatavate autoriõigusega kaasnevate õiguste kohta intellektuaalomandi vallas kasutatud fonogrammi esitajatele ja tootjatele ette nähtud ühekordne õiglane tasu määratakse kindlaks selle liikmesriigi seaduste alusel.

2. Kui teatud fonogrammi ülekandmisele kohaldatakse kahe liikmesriigi asjakohaseid õigusakte, siis on fonogrammi esitajatele ja tootjatele makstav tasu eespool viidatud nõukogu 19. novembri 1992. aasta direktiivi 92/100/EMÜ artikli 8 lõike 2 tähenduses „õiglane" siis, kui selle kogusumma arvestab nõuetekohaselt fonogrammi asjaomastes liikmesriikides kasutamise tegeliku kaubandusliku väärtusega ja eelkõige nendes liikmesriikides asuva tegeliku ja võimaliku kuulajaskonna suurusega.